

Autorska subiektywna niekompromisowa kodyfikacja języka śląskiego

Zasady

- (1) Każda głoska posiada jeden znak. Wprowadzono znaki znane z innych języków słowiańskich.
- (2) Zapis jest fonetyczny. W czasie odmiany następuje wymiana głosek (np. 'v' na 'f').

Kodyfikacja

pol	szl	w	v V	ę	—
ch	h H	sz	š Š	ni	ń ni
drz	dž Dž	cz	č Č	ci	ć ci
dz	ď Ď	rz	ž Ž	zi	ź źi
dzi	đi Đi	ż	ž Ž	si	ś si
dź	ď Ď	u/o	ó Ó		
dź	ď' Đ'	ą	—		

Alfabet

a b c ć č d đ đ' đ e f g h i j k l ł m n ń o ó p r s ś š t u v y z ź ž

Słownik śląsko-polski

a

a – a, i

▷ (**kand**) a (**kand**) – bardzo (dużo)

abo – albo

ancug – ubranie

b

bajtel – mały chłopiec

bek – płacz

bele – oby

besto – przez to, dzięki temu

bez – przez

▷ **bezto** – przez to, dzięki temu

bifej – kredens

blank – zupełnie

boło – było

▷ **robić za bołzna** – kpić z kogoś, błażnować

borołk – biedaczek

buła – guz

byle – ażeby

▷ **a byle byś** – żebyś

byrna – żarówka

c

cera – córka

cołpka – czapka

cyganić – kłamać

ć

ćepać – rzucać

ći – ci, tobie

ćma – ciemno

ćóngym – ciągle → durh

č

ča – trzeba

čekać – czekać

červony, červonoł, červone – czerwony

čfortek – czwartek

d

dekel – pokrywa, przykrywa

deklik – pokrywka

dopjyro – dopiero

dopożóndku – poprawnie

dokupy – razem

dołvno – dawno

dómb – dąb

drap, drapko – prędko, szybko

dugo – długo

dukšy, dukšoł, dukše – dłuższy

dupek – walet

durh – ciągle → ćóngym

duškym – bez oddechu

dvanołśće – dwuanaście

dvanołsta – dwunasta (godzina)

dvór – podwórze

dyć – przecież → pžeca

ďvjyži – drzwi

ď

ďecko, ďeći – dziecko, dzieci

e

eli – czy

f

fajny, fajnoł, fajne – ładny

faroś – proboszcz

fater – ojciec

fertih – koniec, gotów

fest – mocno

flinta – karabin

frelka – panna

ftorek – wtorek

fšyscy, fšystko – wszyscy

furgać – fruwać

g

galołty – spodnie

gańba – wstyd

geltag – wypłata

gibko – prędko

gołdać – mówić

gorki – gorący

gorol – człowiek spoza Śląska (G.Ś.) → haď
aj

goršyć – złościć się

gova – głowa

grośicek – grosik

gylynder – poręcz

gynau – dokładnie

h

haďaj – człowiek spoza Śląska → gorol

hahar, hahor – zbój, ktoś niedobry

hahor – redirecthahar

haja – bitka, awantura

hałpa, hałpje – dom, domu

hašołk – śmietnik

hażel, haźlik – ustęp, ubikacja

heblać – gadać bez sensu

hćoł – chciał
hnet – wnet
hory, horoł, hore – chory, chora, chore
hytry – sprytny, mądry

i

ih – ich
inacej – inaczej
ino – tylko, jedynie
iść, ić! ida – iść, idź! idę

j

ja – tak
jakla – bluza
japko – jabłko
je – jest
jeś, ja(m), jyś, jy, jymy, jyće, jóm – jeść, jem, jesz, je, jemy, jecie, jedzą
joł – ja
juś – już
jy – → jeś
jjj – jej

k

kabza – kieszęń
kaj – gdzie
kand – dużo
kaś – gdzie
kedy – kiedy
kejza – ser
kfjołtek, kfjołtka – kwiat(-ek), kwiaty(-tki)
kiška – zsiadłe mleko
klahać – gawędzić
klahy – pogawędki
klamory, klamoty – stare rzeczy
klin – kolano
klupać – pukać, stukać
knefel – guzik
kokot – kogut
koło – rower
kołołc – kołacz, placek
koźać – kazać
kożyk – koszyk
kóncek – kawałek
krauza – słoik
krepel – pączek
kryka – laska
kšołk, kšołki, kšołkóf – krzak, krzaki, krzaków
(po)kulać – (po)turlać

l

larmo – hałas

lejty – bicie, lanie
lećeć, lećiš – lecieć, biedz, spieszyć się
lipsta – narzeczona
łołtać – biegać, ganiać
łómp – ktoś niedobry, łobuz
luft – powietrze

ł

łeb – głowa
łobejżec – zobaczyć
łoboćyc – zobaczyć
łostatnio – ostatnio
łoşyđić – oszuka
łón, łóna, łone, łóni – on, ona, ono, oni
łónacyć – coś zrobić
łónski rok – ubiegły rok

m

mamlas – fujara
mały, małoł, małe – mały
majzek – przecinak
maras – błoto, śmiecie
masoź – rzeźnik
(po)maškećić – (po)wybierać co najlepsze
mazelón(k)a – spódnica w stroju śląskim
mje – mnie
mjeh – worek
 ▷ **s mjejsca go (jej, ih) nie znać** – nie widać efektów jej (jej, ich) pracy
mješóncek – księżyc
mjóđ – miód
mjyškać – mieszkać
modry – niebieski
mój, mojjj – mój, mojej
my – my
mycka – czapka

n

na – proszę weź
nagaty, nagatoł, nagate – nagi
nasfol – na złość
nasuć – nasypać
navalóny – pijany
nazdać – nawymyślać
nikaj – nigdzie
nóm – nam
nudle – makaron

ń

▷ **na ńa** – na nią
ńe – nie
ńeh – niech, niechaj
ńeskoro – późno

ńóm – nią

ńyđela – niedziela

ńyj – niej

O

oblyc – ubrać

oblycóny, oblecónoł, oblecóny – ubrany

ołma – babcia

P

padać – powiedzieć → peďeć

peďeć – powiedzieć → padać

piznónć – uderzyć

pióntek – piątek

pjyrfšy – pierwszy

pofyrtany, pofyrtanoł, pofyrtane – ogłupiały, rozczepany

pojakyumu, pojakego – dlaczego, po co

poleku – pomału

pozór – uwaga

pónyđálek – poniedziałek

▷ **dołwać pozór** – uważać

pra – skrót od prawda

praglivy – chciwy

pśinco – nic

pši – obok

pšikop – rów

(po)pšołć – (po)kochać

pukel – garb, plecy

pžeca – przecież → dyć

pžinim – obok niego

R

raja – rząd, kolej, twoja kolej

rajcovać – docinać komuś, plotkować, rozmawiać

rant – rów, kant

rihtih – rzeczywiście

▷ **być rołd (rada)** – cieszyć się, być zadowolonym

(po)rosprawiać – (po)rozmawiać

ros – raz, pewnego razu

rostargać – rozedrzeć, porozszarpywać

rostromajtny – różnoraki

ryćka – zydeł, mały stołek

S

s – z

sam – tutaj

seblyc (še) – rozebrać (się)

sfój, sfoja, sfoje – swój

▷ **do sfojej** – do swojej

skiś, skuliś – z powodu

skónt – skąd

skuli – z powodu

sobota – sobota

srogi – duży

(na)srywać – (na)zrywać

staroś – starość

staršy, staršoł, starše, starši – starszy, starsza, starsze, starsi

stónd – z tąd

symnónć – zdjąć

synek – chłopiec

Ś

še – się, sobie

śekać – siekać

środa – środa

śyc – kosić

Š

(po)šolónać – wstrząsnąć

šykovnie – ładnie

T

takoł – taka

tej – herbata

tfoja – twoja

tiśdeka – obrus

troha – trochę, troszeczkę, odrobinę

trfało – trwało

tukej – tutaj

ty – ty

tyla – tyle

tyn – ten

tymu – temu

tyta – róg obfitości

tytka – torebka, najczęściej z papieru

Š

šaket – żakiet

šaloł – sałatka

špetny – brzydki

štrafa – kara

štuhnónć – szturchnąć

T

topek – nocnik

toć – no tak, ależ oczywiście

tónkać – maczać

tyn – ten

U

ujek – wujek

uvażić – ugotować

V

vaďić (še) – klócić (się)

vartko – prędko, szybko

vażić – gotować

v driny – w środku

veś – → wźónć

vetiko – szafa na bieliznę

**viďeć, viďa, viďiš, viďi, viďimy, viďíce, vi-
ďóm** – widzieć, widzę, widzisz, widzi, wi-
dzimy, widzicie, widzą

vilk – wilk

vjeďeć, vja, vjyš, vjy, vjymy, vjyće, vjóm
– wiedzieć, wiem, wiesz, wie, wiemy, wiecie,
wiedzą

vjela – ile

▷ **Vjela je?** – która godzina?

vjeś, ve fši – wieś

vołżyć – ważyć

vrażić – włożyć

vušt – kielbasa

vy – wy

vyglónďać – wyglądać

vyłażić, wylos – wychodzić, wyszedł

wźónć, veś! – wziąć, zabierać

Z

zajehać – zepsuć, zniszczyć

zapómnieć – zapomnieć

zaroski – zaraz

zaś – znowu

zavdy – zawsze

zmazan|y, -oł, -e – zbrudzon|y, -a, -e; brudny

**znać, znóm, znoś, zno, znómy, znocie,
znajóm** – znać, znasz, znasz, zna, znamy,
znacie, znają

zobejżeć, zobejš! – zobaczyć, zobacz!

zoki – skarpety

Ž

že – że

žnónć – gnać, pędzić

žołdyn, s nikiem – nikt, z nikiem

(po)žykać – (po)modlić się

žynónć – gnać, pędzić

Červónol Hustka

Doľvno, doľvno tymu, za góroma, za lasóma, v jednej maľej fši mjyškała maľol freľka. Besto, že durh mjała oblecónol červónol hustka, fšyscy ve fši goľdali na ná ne inacej ino Červónol Hustka. A vyglónďala v nýj rihtih šykovné. Ros pošla do sfojej oľmy, co mjyškała v leše, bo tak jyj mama koľzała. Mama peďala jyj tak:

— Íc moja đoľško prosto do oľmy i ne goľdej s nikim. Oľma zaš je horol i ča, žebyš s nóm troha porospravjała. Veš tyn košyk. Joľ cí tam juš vražoła kóncek koľoľca i kraľza mjodu. Neh še oľma troha pomaškecí. Ale dej pozór jak pójďeš bez las. Dyc vjš, že haharóf u nos je kanď a kanď. A najgoršy hahor, to tyn vilk, co nóm ľostatńo hčoľ kury rostargać. A byle byš tyľko s nikim ne goľďala. . .

— Ja mamó, dyc vja. Ne ida do oľmy pžeca pjyršy ros.

No i pošla. Ne trfaľo to dugo, jak fšystko, co jyj mama goľďala zapóm-ńala, bo pžeca mjała tyła na govje. No i ne ča boľo dugo čekać jak zza kšoľkóf vyľos vilk.

— Kaj tak lećiš drap, Červónol Hustko!

— A skónt ty mje znoš? Dyc ée viďa dopjyro pjyršy ros!

— Take fajne đeći jak ty, to pžeca fšyscy znajóm! A kaj to ty iďeš tak vartko s samego rana?

— Do mojjy oľmy. Je takoľ horol. . . No ja, juš je staršoľ, a tak to juš na staroś je.

— A kaj to ľóna mjyško?

— Ne za daleko stónd. Vjš kaj je tyn srogi dómp. Zaroski v tej haľpje, co je pžinim.

— Aaa, vja. Vjš co? Tfoja oľma byndě rada, jak jyj nasryvoš kfjoľtka, co tukej rosnóm. Zobejš no, jak ih sam je kanď!

— Proľda! Moš reht.

I Červónol Hustka začoła sryvać kfjoľtka, co rosly v leše, a vilk polećol galopym drap do oľmy. Klupje do đvjšyži i suho:

— Kto tam? — goľdo oľma.

— Dyc to joľ, oľma! Červónol Hustka! Pžinósla žeh cí coś do pomaške-cyńol — ľocygańol vilk.

— Ja, fajne, vleś rań.

No i vilk vlos rań i zaroski zezar bjudnoł ołma. Łoblyk še v jyj blak fajnoł jakla a mazelóna i vlos do jyj vyra. No i hnet pžišla Červónol Hustka. Klupje.

— Pžeca je ofarte!!

— Ołma, co žeš je dšej takoł zmjyžoł. Ně vyspała žeš še, cy co?

— Aaa, bo žeh je taaakoł horoł.

— Vjam, besto žeh do ébie pžišla. Mama posyło éi sam same dobroci. . . Ołma, a čamu ty moš take sroge łocy?

— Eeee, dšlška, dyc besto, žebyh ée móglá lepej vídeć, pra?

— No ja, prołda, a po co moš take sroge ušy?

— Žebyh ée móglá lepej słyšeć. . .

— A po co éi take sroge zymby?

— Žebyh ée mógl lepej zješ.

I éepnoł še vilk na Červónol Hustka i zjołd jóm na druge sńadańy a potym pošoł spać i hrapoł. A po leše gynal lažoł fejster. Suho. . . i słyšy jakeš larmo, že coš ta ołma koncek za głošnoł je. Idě bližyj i viđi, že to ně ołma tylko tyn pramancki vilk!! Vžoł fejster zaros gipko sfój noš, co mjol v kabzi, pžećoł mu bahor i vypušćoł ołma i Červónol Hustka, a do bahora fćepnoł kamjyne. Potym obuđoł vilka i spravjoł mu take lejty, že popamjynto i nazdoł mu tak:

— Neh ée sam juš vjyncej ně viđa!! Vynoha s mojega lasa!! Jak ée banda ješće ros sam viđoł, to ée zaroski zaščela tóm mojóm flintóm. Dej še pozór!!

No i polećoł vilk i go juš žołdyn vjyncej ně viđoł.

— Co by my zrobili, jak by nos tyn fejster ně uratovoł — pado Červónol Hustka.

— To je pžeca takoł moja robota — pado fejster — žeby pilnovać požóndku v leše.

— No ja, robota robotóm, ale coš by ča boło zješ – pado ołma i vycóngla na stoł fšystke maškety, jake tylko mjała. A fejster dostoł ješće do tego flaška piva, bo dyc je hop i za takoł robota še mu naležy. A Červónol Hustka še fkóncu naućoła, že mama ča suhać a s opcymi gołdać juš ně baje.

Spis treści

Autorska subiektywna niekompromisowa kodyfikacja języka śląskiego	1
Zasady	1
Kodyfikacja	1
Alfabet	1
Słownik śląsko-polski	2
Červónoł Hustka	6